

«Бути серед людей людиною»
(програма виховної роботи)
Для учнів 5-9 класів

Автор: Заїка Наталія Олександрівна,
класний керівник Славутицької
загальноосвітньої школи I-III ступенів №3
Славутицької міської ради

«Величніша із книг – книга життя, яку
не можливо ні закрити, ні знову відкрити
за своїм бажанням».

А. Ламартін

Пояснювальна записка

Дана програма побудована на засадах етико-естетичного та морального виховання. У нашому суспільстві гостро постала проблема «молодого покоління», людиною народжується кожен, а от стати справжньою людиною вдається не всім. Педагог-гуманіст В. О. Сухомлинський писав: «Кожна миттєвість роботи, яка зветься виховання, – це творіння майбутнього...» Виховний процес повинен охоплювати всі аспекти реального життя, а не базуватися на теорії з різних джерел. У нашому суспільстві постійно відбуваються зміни, котрі безпосередньо впливають і на виховний процес, тому все більшої уваги потребує усвідомлення системи цінностей і якостей особистості, щоб був взаємозв'язок між суб'єктами виховного процесу.

У даній програмі охоплені всі питання для вирішення того, щоб особистість була всебічно розвинена, а також усвідомлювала своє місце у суспільстві, стала людиною з великої літери, творцем майбутнього. Програма розрахована на організацію виховного процесу з учнями 5-9х класів, тому що є досить важливим системність та нерозривність виховання. Воно не повинно обтяжувати дитину, а розкривати її душу та серце. Важко та складно буде тоді, коли учні не усвідомлюватимуть значимості виховного процесу.

Всі заходи, які представлені у програмі, складені з урахуванням основних принципів виховання, а саме:

- *системності* (взаємопов'язаність та взаємодоповнюваність одних тем з іншими та суб'єктів виховного процесу, залучення лікарів міста, соціальних психологів та педагогів, заступників з навчально-виховної роботи, представників міліції, пожежної частини, благодійних акцій, котрі чітко та на реальних прикладах допоможуть молоді усвідомити відповідальність насамперед перед собою);
- *конкретності* (власні розробки сценаріїв свят, заходів, годин спілкування, а також залучати учнів до творчої та індивідуальної діяльності, враховуючи при цьому особливості кожної вікової групи);
- *оптимальності* (подані варіанти заходів, які є найбільш доцільними на дозвіллі, зв'язок з навколишнім середовищем, екскурсії);

- *діалогу* (заплановані такі заходи, де б учні могли сміливо висловлювати думки, аналізувати зроблене, робити висновки та підводити підсумки);
- *індивідуальності* (враховані індивідуальні підходи до роботи з учнівським та батьківським колективами, підібрані численні анкети);
- *науковості* (програма побудована на наукових засадах, розглянуті та враховані концепції виховання вітчизняних та зарубіжних вчених);
- *неперервності* (виховний процес не можливо поділити на окремі блоки чи частини – це єдине ціле, взаємопов'язане та взаємозалежне).

Клас – це особливий «живий» організм, тому варто згадати слова відомого українського психолога Г. С. Костюка: «Виховувати означає проектувати».

Мета програми: неперервний процес підготовки учнів до реальних умов сьогодення, до будь-яких життєвих ситуацій, формування ціннісної установки на те, що: «Я серед людей Людина».

Завдання:

- створити всі необхідні умови для формування основних людських чеснот: скромності, щирості, доброти, турботи, чемності і справедливості, людяності;
- допомогти особистості учня зростати в успіху, дати відчутти радість від здолання труднощів, дати зрозуміти, що задарма в житті нічого не дається, скрізь потрібно докласти зусиль;
- стимулювати прагнення до самовдосконалення та саморозвитку;
- сформулювати активну життєву позицію на засадах здорового способу життя.

Очікувані результати реалізації програми:

- усвідомлення основних людських чеснот та їхнє значення у житті;
- удосконалення вмінь та навичок виходити із негативних ситуацій;
- підтримувати та вдосконалювати моральне, духовне, фізичне, емоційне, психічне здоров'я;
- стати справжньою людиною серед людей, людиною з великої літери.

Програма складається з таких розділів:

Розділ 1. «Не дай зачерствіти душі» (етичне виховання)

Розділ 2. «Здоров'я – неоціненний скарб» (види здоров'я)

Розділ 3. «Діти – живі квіти землі» (естетичне виховання)

Розділ 4. «Берег мого дитинства» (родинне виховання)

Розділ 5. «Особистість – творець майбутнього» (моральне виховання)

Розділ 1. «Не дай зачерствіти душі» (етичне виховання)

«Щоб етикет став реальністю, треба
вчити дитину правильно жити,
правильно ставитись до людей
і до самого себе»

В. Сухомлинський

Етичне виховання – це усвідомлення основних чеснот, притаманних лише справжній людині. Людина не отримує гарні манери від народження – вона набуває їх упродовж усього життя в процесі виховання. Лише виховання в себе гарних манер, а не механічне копіювання чужих, сприяє засвоєнню людиною правил доброго смаку. Даний вид виховання є необхідним для успішного існування людини в суспільстві.

«Душа кожної дитини – то, як м'який віск у пальцях. Який знак, який характер, яку вдачу виробиш на тій м'якій, податливій душі дитини, такий характер і інші прикмети залишаються на ціле життя»

(о. Петро Мельничук, «Християнська родина, батьки і діти»)

5 клас:

Назва виховного заходу	Форма проведення	Орієнтовний зміст
«Допомагаючи іншим, ти допомагаєш собі!»	навчальна рада	Вміння надавати допомогу іншим, відповідальність перед самим собою, старшими та рідними
«Щоб не трапилось біди, правил дорожніх дотримуйсь завжди!»	урок безпеки	Правила дорожнього руху, перехід вулиць, пішохідні доріжки, небезпека від неуважності
«Ти відповідаєш за тих, кого приручив»	круглий стіл	Співпереживання, почуття відповідальності за себе та за інших

Назва виховного заходу	Форма проведення	Орієнтовний зміст
«Поведінка – моя візитна картка»	презентація	Основні чесноти, гарні манери, самовиховання, поведінка – обличчя людини
«Закони життя мого класу»	калейдоскоп	Життя класного колективу, лідер класу, рівність між однокласниками
«У добрі справи ти вклади прекрасні прояви душі!»	етична бесіда з елементами гр	Краса людської душі, добрі справи та діла, позитивні та негативні прояви характеру, як викоренити агресію
«Виникнення етикету»	пізнавальна програма	Сутність поняття «етикет», історія виникнення етикету, значення етикету для людини
«Знайомство з принцесою Етикою»	подорож – гра	Етичні норми, критерії поведінки, країна «Етика»
«Культура поведінки за столом»	конкурс – інсценізація	Культура поведінки за столом, вдома, коли запросили в гості, в шкільній їдальні
«Ти на Землі – Людина»	тренінг	Ставлення людей до навколишнього середовища, прояви основних чеснот людини

6 клас:

Назва виховного заходу	Форма проведення	Орієнтовний зміст
«Як навчитися ввічливості»	пізнавальний тренінг	З історії виникнення людської культури, відмінність особистості від індивіда, ввічливість та її прояви

«Золоте правило поведінки»	вікторина	Основні вимоги до правильної поведінки
«Людина починається з добра»	літературна хвилинка	Про добрі справи, зустріч з поетами та письменниками рідного краю, конкурс на краще знання поезії
«Будь і другом, і помічником»	обмін думками	Відмінність понять «друг» та «помічник», друзі пізнаються в біді
«Людей я буду любити, добро й милосердя чинити!»	школа етикету	З історії виникнення терміну «милосердя», «добро», кожна людина не відмовиться від доброї, щирої поради
«Справжній друг, який він?»	анонімне анкетування	Чи можна довіряти свої таємниці однокласникам? Чи є справжні друзі? З історії виникнення терміну «дружба»
«Друзі пізнаються в біді»	колективна ігрова справа	Справжній друг – хто він? Життєві ситуації, справжні друзі
«Я зичу Вам доброго дня!»	свято – презентація	Свято до дня працівників освіти, людяність та повага – основа всіх людських чеснот, перегляд кінофільмів на відповідну тематику
«Добрим словом браму зламаєш, а лихим і двері не відчиниш»	гра-анкета	Конкурс на знання кращих перлин українського народу(приказки, прислів'я, повір'я, звичаї)
«Школа хороших манер»	показ	Хороші манери – запорука вихованості видатні митці України та зарубіжжя

7 клас:

Назва виховного заходу	Форма проведення	Орієнтовний зміст
«Даруймо радість людям!»	ігрова програма	Хороша людина заслуговує на повагу, хороший настрій, дарувати людям радість, повага до себе
«Піраміда етикету»	вернісаж	Походження етикету, значення етикету для кожної людини
«Тонкощі етикету»	урок – пошук	Етикет щоденний і святковий, особливості етичних норм
«Уроки шляхетності»	пізнавальна година	Шляхетна людина – взірець молодого покоління, коріння шляхетності
«Урок толерантності»	жива газета	Прояви толерантності у первісних людей, толерантність сьогодні, сутність поняття «толерантність»
«Найвищі людські чесноти»	анкетування	Людяність, щедрість, щирість, повага
«Вчинок, відповідальність, наслідки»	круглий стіл	Вчинки можуть бути різні, відповідальність за свої вчинки, наслідки неадекватної поведінки
«Навчись допомагати тим, хто цього потребує»	година допомоги	Допомагати іншим – благородна справа, зустріч із представниками дитячого будинку
«Право, обов'язок і честь»	рольова гра	Мої права та обов'язки, різниця між правом та обов'язком, дотримання

		обов'язків
«Акція Милосердя»	благодійна акція	Участь у благодійних акціях

8 клас:

Назва виховного заходу	Форма проведення	Орієнтовний зміст
«Сам собі вихователь»	тренінг	Самовиховання як обов'язок, зустріч із шкільним психологом
«Ти живеш серед людей»	ділова гра	Людське суспільство і його закони, людина повинна бути серед людей Людиною
«Дисципліна – свобода, чи необхідність?»	анкетування	Сутність понять «дисципліна», «дисциплінованість»
«Секрети етикету»	усний журнал	У кожного свій етикет, основні правила етикету
«Культура поведінки – моє обличчя»	прес – конференція	З історії розвитку культури, моя поведінка – це гордість
«Собори наших душ»	музична композиція	Любов до творів мистецтва, інсценізація музичних композицій
«Що таке людське серце?»	пізнавальний практикум	Людина може все і хороше, і погане, людське серце може боліти від поганих слів
«Умій бути вдячним»	продуктивна гра	Батьки та їх виховання, вдячність за добрі справи
«Уроки добрих справ»	презентація	Добрі справи та діла, доброта повинна жити у серцях

«Заповіді людяності»	відверта розмова	Заповіді кожної людини, людяність
----------------------	------------------	-----------------------------------

9 клас

Назва виховного заходу	Форма проведення	Орієнтовний зміст
«Яка людина заслуговує на повагу інших?»	обмін думками	Зустріч із видатними людьми міста, повага повинна бути заслуженою
«Вміння бути самим собою»	урок – роздум	Самовиховання, самовдосконалення – це ключ до вищого «Я»
«Без добрих справ немає доброго імені»	дискусія	Добрі справи, наші імена, творити добро
«Умій сказати, умій змовчати!»	психологічний практикум	Спілкування та його значення, мовчання та спілкування, іноді краще змовчати ніж говорити
«Етикет ділової людини»	усний журнал	Історія етикету від найдавніших днів до сьогодення, сутність поняття «ділова людина»
«Урок етикету»	пізнавальна година	Критерії вихованості, основні етичні норми
«Ти знаєш, що ти людина?»	наукова рада	Сутність поняття «людина», «людяність», бути людиною у суспільстві з великої літери
«Я і мої вади»	урок - роздум	Обговорення власних вад, поганих звичок
«Що означає бути людяним?»	бесіда	Критерії людяності, духовності
«Жорстокість – це прояв сили чи слабкості?»	тренінг	Зустріч із шкільним психологом

Розділ 2. «Здоров'я – неоціненний скарб» (фізичне, соціальне, психічне, духовне здоров'я)

«Нема щастя без здоров'я»

Народна мудрість

Здоров'я – це узгодженість усіх складових, перш за все, процес збереження і розвитку його психічних і фізичних якостей, підтримання оптимальної працездатності і соціальної активності при максимальній тривалості життя.

Фізичне здоров'я – це коли добре працюють усі органи, людина нормально розвивається і не хворіє.

Соціальне здоров'я - доброзичливі стосунки людей, гарні побутові умови, що сприяють зміцненню здоров'я.

Психічне здоров'я – людина позитивно оцінює себе та інших, уміє долати невдачі, поводить як господар свого життя.

Духовне здоров'я – людина відчуває красу навколишнього світу, чинить справедливо, живе з почуттям любові, прагне стати кращою.

Без здоров'я людина не може бути повноцінною і щасливою, не слід забувати, що втратити здоров'я легко, а повернути неможливо.

5 клас:

Назва виховного заходу	Форма проведення	Орієнтовний зміст
«Небезпека завжди поруч»	урок уважності	Обачливість, увага, безпека поруч
«Спілкування і здоров'я»	психологічний тренінг	Вплив спілкування на здоров'я людини, зустріч із шкільним психологом
«Абетка здоров'я»	жива газета	Розпорядок дня, власний режим дня, правильне харчування, своєчасний

		відпочинок
«Дав обіцянку – виконуй!»	урок – суд	Марні обіцянки, відповідальність за свої обіцянки
«Правильне харчування та здоровий спосіб життя – запорука міцного здоров'я!»	круглий стіл	Спосіб життя та його вплив на здоров'я, правильне, збалансоване харчування, здорова їжа
«Сон та здоров'я»	обмін думками,	Вплив сну на здоров'я людини, сон та сновидіння, здоровий сон
«Чи потрібні нам фізичні вправи та загартування?»	проект	Значення спорту, фізкультури, загартування в житті людей
«Вітаміни - мої друзі»	колаж	Значення вітамінів для здоров'я, розвитку, нестача вітамінів в організмі, авітаміноз
«Подорож до країни Здоров'я»	заочна подорож	Країна Здоров'я, основні критерії здоров'я, хвороби
«Усмішка – подруга здоров'я»	ігрова програма	Психічне та духовне здоров'я, щирість почуттів, хороший настрій та здоров'я

6 клас:

Назва виховного заходу	Форма проведення	Орієнтовний зміст
«Життя чудове, коли є здоров'я»	усний журнал	Здоров'я – неоціненний скарб, обов'язок людини – берегти здоров'я, без здоров'я нема щастя
«Розпорядок дня – це мета моя»	урок – презентація	Розпорядок дня та його дотримання, створення власного режиму дня

«Одна фізична розминка – здоров'ю підтримка!»	урок здоров'я	Різні види спорту, вплив спорту на здоров'я, фізкультура і здоровий спосіб життя
«Заповіді безпечного життя»	репортаж	Тлумачення терміну «життя», безпечне життя, як уникнути небезпеки?
«Хороше спілкування + здорове харчування»	проект	Залежність здоров'я від способу харчування, вплив спілкування на здоров'я, хороша розмова
«Духовне здоров'я. Що це?»	анкетування	Духовність, душа кожної людини, вплив середовища на здоров'я
«Особиста гігієна хлопчиків»	пізнавальна година	Зустріч із місцевим лікарем
«Особиста гігієна дівчаток»	пізнавальна година	Зустріч із місцевим лікарем
«Про шкідливі звички...»	прес – конференція	Шкідливі звички, здоровий спосіб життя, вплив шкідливих звичок на здоров'я людини
«Екологія душі»	відверта думка	Сутність поняття «екологія», види здоров'я, моральне, психічне, духовне здоров'я

7 клас:

Назва виховного заходу	Форма проведення	Орієнтовний зміст
«Піраміда здоров'я»	фоторепортаж	Перегляд фотографій, які демонструють вплив різних факторів на здоров'я, кожен свою піраміду будує сам

«Стан душі»	телефон довіри	Зовнішня та внутрішня краса людини, занепокоєння як порушення цілісності спокою
«Про красу, про моду та здоров'я»	вернісаж;	Як пов'язане здоров'я та мода? Вплив модних брендів на сучасних підлітків, внутрішня краса
«Увага – запорука безпеки»	урок – безпеки	Сутність поняття «уважність», зустріч із представниками пожежної частини
«Боротьба за здоров'я»	рольова гра	Шкода здоров'ю – власними руками, боротися – значить жити, здоров'я потрібно берегти
«Як розпочався мій день»	відкрита розмова	Вплив розпорядку дня на здоров'я, як день розпочнеш, так його і проведеш, прикмети мого дня
«Моє здоров'я залежить від мене»	урок – звіт	Здоров'я – мій вибір, я господар свого здоров'я
«Шкідливі звички – біль та крик сьогодення»	жива газета	Тютюнова, наркотична, алкогольна залежність – реалії сьогодення, організм і шкідливі звички, скалічені сім'ї та душі
«Здоров'я за гроші не купити»	колективне ігрове спілкування	Значення здоров'я та матеріальних благ в житті людини, не буде здоров'я не потрібні і гроші
«Чи всі захоплення безпечні?»	репортаж	Поняття «безпеки» та «небезпеки», шкідливі звички їх вплив на подальше життя людини

8 клас:

Назва виховного заходу	Форма проведення	Орієнтовний зміст
«Бережімо наш скарб – здоров'я»	усний журнал	Поняття «здоров'я», види здоров'я, що значить бути здоровим? Здоров'я – неоціненний скарб
«Від мене залежить моя доля»	школа здоров'я	Сама людина є творцем своєї долі, хороше життя – без хвороб
«Ні!» шкідливим звичкам»	проект	Шкідливі звички, їх виникнення, вплив на різні системи організму людини, усвідомлення шкоди
«Лист здоров'я»	закрита думка	Поради лікарів, як зберегти здоров'я, порушення діяльності організму
«Здоровим бути модно!»	прес – шоу	Сьогодення і здоров'я, нові тенденції моди у власному здоров'ї
«Скарбниця здоров'я»	наукова програма	Тлумачення терміну «здоров'я», пам'ятки підліткам, здоров'я – це скарб
«Мертва та жива їжа»	пізнавальна бесіда	Харчування та здоров'я, вплив деяких продуктів на організм людини, «жива» та «мертва» їжа, продукти харчування з позначкою «Е»
«Світ здоров'я»	заочна подорож	Здоров'я та життя – це взаємопов'язані складові, зупинимося на проблемі здоров'я

«Чи впливають спілкування та емоції на здоров'я»	психологічний практикум	Зустріч із шкільним психологом, позитивні та негативні емоції, спілкування – його наслідки
«Підліток та здоров'я»	зустріч	Зустріч із місцевим лікарем, шкідливі звички та їх вплив

9 клас:

Назва виховного заходу	Форма проведення	Орієнтовний зміст
«Бережи здоров'я з молодю»	проект	Молодість та здоров'я – невід'ємні складові, народна мудрість про здоров'я
«Мої життєві цілі»	презентація – захист	Життєві цілі, життя дається один раз
«Хочеш бути здоровим – скажи «Ні!» шкідливим звичкам»	просвітницький тренінг	Шкідливі звички та їх вплив на здоров'я людини, як позбутися шкідливих звичок? Здоров'я і шкідливі звички не сумісні
«Жити – означає бути здоровим»	свято – презентація;	Розігрування ситуацій щасливого життя без хвороб та шкідливих звичок
«Заповіді здоров'я»	усний журнал	Критерії здоров'я, вади здоров'я, Божий закон і людина
«Організм проти шкідливих звичок»	програма саморозвитку	Шкідливі звички, неправильне харчування – запорука хвороб, організм сам бореться проти зла, яке йому приносить людина
«Настрій – як фактор	шоу – програма	Залежність здоров'я від настрою, щира посмішка

здоров'я»		покращує настрій
«Умій сказати «Ні»	тренінг	Зустріч із шкільним психологом, поради на всі випадки життя, коли потрібно говорити: «Ні!»
«Молодь проти насильства	диспут	Види насильства, як боротися із насильством у нашому суспільстві?
«Бережи себе!»	урок – заклик	Збереження здоров'я – це велика заслуга кожної людини, кожен повинен дбати про своє здоров'я сам

Розділ 3. «Діти – живі квіти землі» (естетичне виховання)

«Відкиньте прекрасне, і не буде потворного,
облиште високе, і не буде низького».

Лао-Цзи

Естетичне виховання виявляється у відповідній ерудиції, широкому спектрі естетичних почуттів, діях і вчинках. Важливим є сприймання об'єктів довкілля як естетичної цінності, ерудиція, власний погляд на світ, здатність радіти за інших як ознака духовної зрілості. «Прагнення до ідеалу – перший поштовх, стимул до самовиховання, а без самовиховання не можна уявити духовного життя»(В. Сухомлинський)

5 клас:

Назва виховного заходу	Форма проведення	Орієнтовний зміст
«Пізнай себе в красі»	естетична хвилинка	Людина повинна творити добро, проявляти свої найкращі якості
«Добро – це коло, в	урок – казка	Казки повинні жити в наших серцях до старості,

середині якого є краса»		добро завжди рухається по колу, розкрийте внутрішню красу
«Мистецтво чарувати»	тренінг	Зустріч із шкільним психологом, краса leis
«Діти - посмішка природи»	музична вітальня	Музичні твори про красу людей, краса поряд, діти в житті головне
«Феєрія краси»	ігрова програма;	Краса зовнішня та внутрішня, чи може макіяж приховати погані наміри?
«Естетика побуту»	круглий стіл	Мій дім – я господар в нім, прибрана кімната, застелене ліжко, зібрані речі, сутність поняття «естетика»
«Лист у країну краси»	заочна подорож	Країна краси та подорож по ній, зовнішня краса не головна
«Моя мова – диво калинове!»	літературна хвилинка	Краса та милозвучність української мови, відомі українські поети та письменники про мову
«Перлини народної мудрості»	пізнавальний ракурс	Народна творчість розкриває на глибокий зміст прекрасного, українські народні пісні, народні звичаї
«Не завжди те, що модно, красиво»	колаж	Поняття «модно» та «красиво», чи можна поганим одягом закрити красу? На зовнішній вигляд

6 клас:

Назва виховного заходу	Форма проведення	Орієнтовний зміст
«Традиції мого народу»	подорож;	Історія виникнення звичаїв та традицій нашого народу, краса прадавніх обрядів
«Краса повинна бути не тільки зовнішня, а й внутрішня»	проект;	Тлумачення понять «внутрішня» краса та «зовнішня», людина може бути красива душею, мова також розкриває людину
«Що я знаю про жанри мистецтва»	анкетування	Різні види мистецтва, красиве завжди поруч, відомі люди в жанрі мистецтва
«Давайте, друзі, разом природу берегти!»	акція – заклик	Навколишнє середовище потребує допомоги, зелений патруль, природа наше багатство
«Про красу, про моду і хорошу мову»	клуб знавців	Людська краса, яка вона? Модне вбрання, погляд на моду сучасного покоління
«У чому моя краса»	відверта розмова	У кожній людині є її краса, краса зовнішня, краса внутрішня, краса у спілкуванні, краса в одязі
«Школа естетики»	година спілкування	Сутність понять «естетика», «естетичність», краса та естетика – це різні речі
«Мій день, мої вчинки»	колективна творча справа	Погані та хороші вчинки, образи та пробачення, ми повинні пишатися своїми вчинками, а не соромитися їх

«Краса душі»	естетична вітальня	Скільки людей, стільки ж і смаків, душевна краса, хороші вчинки, допомога людям
«Яка краса навколо, а ми не помічаємо»	екскурсія	Вихід до лісу з метою побачити красу природи, прищеплювати любов до Батьківщини, розвивати естетичні смаки

7 клас:

Назва виховного заходу	Форма проведення	Орієнтовний зміст
«Добро і зло»	пізнавальний ракурс	Сутність понять «добро» і «зло», чи може існувати добро без зла?
«Червона книга, для кого?»	анкета думок	Червона книга та її створення, розділи червоної книги, сутність понять «флора» та «фауна», безслідне зникнення рослин та тварин з лиця Землі
«Квітковий вернісаж»	свято квітів	Різноманітність квітів та кольорів, її величність Квітка
«Люблю я свій народ, шаную його звичай!»	презентація	Народні легенди, повір'я про чудо – силу рослин, краса української пісні
«Краса врятує світ»	калейдоскоп;	Красиві слова, зовнішність, одяг, зачіска, найкрасивіші люди світу
«Вальс квітів»	екскурсія до ботанічного саду	А навколо така краса, розмаїття видів рослинного світу
«Естетика і світ»	урок – пошук	Коріння терміну «естетика», перші світові

		згадки про естетику у світі
«Духовна краса, яка вона?»	тестування;	Сутність поняття «духовна краса», чи всі мають духовну красу?
«У кожного своя краса»	опитування	Кожна людина – індивідуальна та неповторна, мої кумири для мене приклад
«Друг – це означає другий я!»	відверта думка	Сутність понять «друг» та «товариш», друзі пізнаються в біді, щоб у мене були друзі, я також повинен бути другом

8 клас:

Назва виховного заходу	Форма проведення	Орієнтовний зміст
«Ким бути і яким бути»	анкетування	Професія повинна бути потрібною, людина повинна бути людиною, мої батьки – взірць для мене
«Кодекс особистості»	міні – проект	Людські чесноти, кодекс справжнього громадянина, справжньої людини
«Моє дозвілля»	екскурсія	Відпочинок на природі
«Умій красиво говорити»	година спілкування	Краса рідної української мови, слова – паразити, значення інтонації при розмові
«Розуміння один одного»	мозковий штурм;	Причини виникнення сварок та конфліктів, зрозуміти один одного
«Краса почуттів»	спектакль	Чистота людських почуттів, чесність,

		щирість, довіра
«Естетика зовнішнього вигляду»	урок – суд	Одяг не завжди може бути красивим, слідкуємо за чистотою нігтів, зачіска та макіяж не повинні бити смішними
«Умій одягатися зі смаком»	слідство ведуть знавці	Одяг – він такий різний, який стиль обрати?
«Макіяж як вернісаж»	пізнавальна бесіда	Косметика: декоративна, лікувальна, щоденна та інші види, як правильно користуватися косметичними засобами?
«Про що говорить зовнішній вигляд?»	презентація	«Зустрічають по одягу, а проводжають по розуму», іноді зовнішній вигляд може бути смішним, одягаймося зі смаком

9 клас:

Назва виховного заходу	Форма проведення	Орієнтовний зміст
«Зовнішня краса – не вічна»	роздум	Зовнішня та внутрішня краса, головне не зовнішність, а душа
«Краса – емблема людини»	конгрес	Кожна людина красива по – своєму, найкрасивіші люди планети
«Лине пісня українська»	музичний ракурс	Краса та дзвінкість української пісні, народні пісні – наша спадщина
«Збережіть рідну природу»	екологічна акція	Участь в акції, посади дерево, значення природи в житті людини
«Крик з Червоної книги»	урок – проповідь	Червона книга, мета її

		створення, чи можливе повернення видів у природу?
«Квіти – очі землі»	виставка творчих робіт;	Земля без квітів не Земля, легенди про рослини
«Я стою і слухаю весну»	свято	Свято присвячене Міжнародному жіночому дню
«Не в красі сила, а в хороших діях»	презентація;	Людина не повинна приносити собі задоволення, а іншим шкоду чи біль, за свої вчинки потрібно відповідати
«Краса моєї душі»	гра – анкета	Чому всі люди різні? Духовна краса, друзі пізнаються в біді
«Відверта розмова про внутрішню красу»	думки вголос	Кожна людина має свою красу, внутрішня краса, яка вона?

Розділ 4. «Берег мого дитинства» (родинне виховання)

«Любов до батьків – основа усіх чеснот!»

Цицерон

«А світ дедалі більш та складніш, чим далі відпливаєш від дитинства» – так вважає А. Матвійчик, адже родинне виховання – основа творення особистості, адже сім'я – першооснова виховного процесу, це святиня людського духу, благородних людських почуттів. «Що більше у дитині волі, то менше необхідності у покараннях. Що більше похвали, то менше покарань» (Я. Корчак)

5 клас:

Назва виховного заходу	Форма проведення	Орієнтовний зміст
«Професія мого роду»	презентація	Різноманітність професій, професія моїх батьків для мене приклад
«Традиції моєї родини»	конкурс – інсценізація	Кожна родина має свої сімейні традиції, історії про виникнення прадавніх традицій у сім'ї та родині
«Люба моя ненько!»	мамине свято	Свято до Дня матері
«Для мами завжди ласкаві слова»	зустріч	Моя мама для мене приклад для наслідування, мама - берегиня
«Я і моя родина»	родинне свято	Кожна сім'я відрізняється від іншої, моє місце в родині
«Від батьків – дітям!»	сімейна вітальня	Тільки позитивні моменти повинні йти до дітей, насилля в сім'ї, агресія
«Сім'я – то Я!»	вернісаж;	Мої обов'язки в сім'ї, родині, повага один до одного
«Моє дитинство»	колективне ігрове спілкування	Цікаві історії з дитинства, дитинство не можна забирати в дітей
«Вплив батьків на дитину»	відверта бесіда	Відношення батьків до дітей, дітей до батьків, позитивний чи негативний вплив?
«Матусю, я завжди до тебе горнуса»	свято	Мама найдорожча на світі людина, без мами життя не мило, святкова програма

6 клас:

Назва виховного заходу	Форма проведення	Орієнтовний зміст
«Характер дитини та родина»	батьківська думка	Родина та сім'я формують характер дитини, відкритість дитини в сім'ї
«Мій родовід»	родинне дерево	Мої пращури, моє коріння, відомі люди із нашого роду
«Родинне дерево»	проект презентація	Історія походження родинного дерева, родинне дерево – історія мого роду
«Найкращі дні для наших матерів – це ті, коли щасливі їхні діти!»	розважальна програма	Здорова дитина – щаслива мати, материнська любов не зрівняється ні з чим
«Матусині руки»	урок – любові	Мамина любов завжди допоможе, матусині руки пахнуть хлібом
«Без сім'ї не має щастя у житті?»	анкета думок	Щастя повинно завжди бути в сім'ї, але без сім'ї не буде щастя, стосунки в сім'ї повинні базуватися на любові
«Життя дитини в родині»	анкета для батьків	Кожна дитина має право на безпечне життя, комфортні умови для проживання
«Мої обов'язки в сім'ї»	усний журнал	Кожен член сім'ї має свої обов'язки, чи дотримуюсь я обов'язків нашої сім'ї?
«Тепло єдиної родини»	спектакль	Кожна родина повинна бути неподільною, закритою від сторонніх очей, теплі слова у родині

«Любов батьків»	круглий стіл	Батьківські поради, настанови, любов мами та татка
-----------------	--------------	--

7 клас:

Назва виховного заходу	Форма проведення	Орієнтовний зміст
«Я та моя сім'я – єдине ціле»	конкурсна програма	Сім'я неподільна, моє місце в сім'ї
«Свято родини»	родинне свято	Родина – святе, моя рідня
Сімейні труднощі	психологічний практикум;	Зустріч із шкільним психологом, насильство в сім'ї, агресія в сім'ї
«Мої рідні батьки»	свято	Батьки для мене головне, батьки - взірці
«Скарб моєї родини»	сюрприз для батьків	Моя родина – скарб, рідні люди повинні бути поруч
«Мої батьки – мої взірці!»	шоу – програма	Роль батьків у моєму житті, поради батьків для мене головні, сімейне виховання
«Світло батьківської любові»	урок – презентація	Батьківська любов єдина у світі, батьки повинні бути на першому місці у вихованні своєї дитини
«Моє дитинство...»	літопис	Дитину позбавляти дитинства – це гріх, дитина у сімейному колі
«Сила лагідних слів»	думки вголос	Добрі слова завжди допомагають у складні хвилини, дитина повинна чути від батьків лише лагідні слова

«Школа – велика сім'я»	фото колаж	Виховання у школі залежить від виховання вдома, клас – це маленька родина
------------------------	------------	---

8 клас:

Назва виховного заходу	Форма проведення	Орієнтовний зміст
«Шануй батька та маму»	відверта розмова	Батько та мама заслуговують на повагу, відношення до батьків
«Батьків – не обирають»	година спілкування	Для дитини – батьки головне, за гроші батьків не купити
«Я хочу, щоб мною пишались»	презентація	Я – людина з великої літери, я – господар своєї держави, мої батьки повинні пишатися мною
«Виконую кодекс сім'ї»	експрес-гра;	Сутність поняття «кодекс сім'ї», закони нашої сім'ї
«Я – член родини»	відкрита думка	Мої обов'язки в сім'ї, я чітко розумію свої обов'язки у сім'ї
«Сімейна рада»	репортаж	У кожній сім'ї повинна бути сімейна рада, сімейне виховання
«Я вклоняюся Вам!»	відкрита кафедра	Низький уклін моїм батькам, батьки заслуговують на повагу
«Моє коріння»	урок - пошук	Історія походження мого роду, сімейні таємниці
«Ми єдине ціле»	круглий стіл	Сім'я повинна бути неподільною, батьки та їх виховання

«Чому у мене таке ім'я?»	наукова рада	Моє ім'я та його походження, що в імені твоєму?
--------------------------	--------------	---

9 клас:

Назва виховного заходу	Форма проведення	Орієнтовний зміст
«Мистецтво спілкування у сім'ї»	бесіда	Правильно говорити – правильно жити, як говорять батьки, так говорять і діти
«Насильство у сім'ї»	психологічний тренінг	Різні види насильства, як боротися із насильством у сім'ї
«Сім'я та її роль у житті людини»	пізнавальна година	Сучасні підлітки та створення сім'ї, підліток та його вибір
«Працюємо разом, радіємо разом»	виставка – конкурс	Сім'я – єдине ціле, праця стимулює дисципліну, щастя у сім'ї радість у школі
«Цінності моєї родини»	вікторина	Сутність поняття «родинні цінності», традиції моєї сім'ї
«Портрет моєї сім'ї»	презентація	Моя сім'я ідеал для мене, родинне дерево
«Чи можуть батьки бути ідеалом?»	анонімне анкетування	Що для мене значать батьківські поради? Я буду наслідувати своїх батьків в усьому
«Хочу бути дорослим»	репортаж	Підліток і доросле життя, дитинство не повернути
«А що таке сім'я?»	обмін думками	Що для мене сім'я? Я також хочу таку сім'я, яку

		створили мої батьки
«Ідеальна сім'я очима дітей»	учнівська рада	Батьки бувають різні, батьків не обирають, ідеальні батьки, які вони?

Розділ 5. «Особистість – творець майбутнього» (моральне виховання)

«Моральна культура людини характеризується тим, що переконання стають в її житті самостійною духовною силою, що спонукає на нові моральні вчинки».

Моральне виховання – це ціннісне ставлення до людей, прояви чуйності, чесності, правдивості, працелюбності, справедливості, гідності, милосердя, толерантності, совісті, терпимості до іншого, миролюбності, доброзичливості, готовності допомогти, обов'язковості, добросовісності, ввічливості, делікатності, тактовності. Показник моральної вихованості особистості – це єдність моральної свідомості та поведінки, єдність слова і діла, наявність активної за формою та моральної за змістом життєвої позиції.

«Треба, щоб за дверима кожної задоволеної, щасливої людини стояв хто – небудь із молотком і постійно нагадував би стуком, що є нещасні...»

А. Чехов

5 клас:

Назва виховного заходу	Форма проведення	Орієнтовний зміст
«Заповіді моральності»	класні збори	Сутність поняття «мораль» та «моральність», заповіді, які стосуються моралі
«Скарбничка мудрості»	анкета думок	Мудрість приходить з роками, мудрі думки,

		піраміда думок
«Заповіді людяності»	міні – проект	Основні людські чесноти, людяність важлива риса характеру людини
«Чарівні слова відкривають серця»	музична вітальня	Читання творів видатних людей, які стосуються моральних якостей людини
«Мораль – чи потрібна вона?»	письмове опитування;	Тлумачення слова «мораль», чи кожна людина має моральні задатки
«Моє життя – найвища цінність»	урок – репортаж;	Людські чесноти, людяність, моральність, щирість, чесність
«Країна чемності»	заочна подорож	Чемність повинна бути в кожній людині, чому іноді люди бувають жорстокими?
«Гуманізм – основа людяності»	круглий стіл	Тлумачення терміну «гуманізм» та «гуманність», історія виникнення гуманізму
«Чи маю я моральні задатки?»	анкетування	Моральні якості, моральні цінності
«Сучасне суспільство та мораль»	репортаж	Моральні засади у нашому суспільстві, піраміда моральних якостей

6 клас:

Назва виховного заходу	Форма проведення	Орієнтовний зміст
«Школа моральності»	вікторина	Виховання та мораль не від’ємні, чи потрібна

		мораль?
«Мій характер»	круглий стіл	Прояви різних рис характеру, особливості проявів доброти, агресії, щирості, людяності, підлості
«Твоє ім'я – твій друг!»	наукова рада	Ім'я на все життя, що означає твоє ім'я?
«Моральність та мораль – це одне й теж?»	практикум	Сутність понять «мораль» та «моральність», моральні задатки
«Оточимо все навкруги любов'ю»	урок-сюрприз	Людина повинна бути оточена Любов'ю, щастя залежить від тебе самого
«Твоє життя – безцінний дар!»	спектакль	Життя дається один раз, безцінний дар
«Моя особистість – людина!»	бенефіс	Народивсь людиною-будь людиною, вплив виховання на особистість
«Ми колектив!»	колективна творча справа	Класний колектив, зв'язки між учнями, обличчя класу
«Роздратування – терпимість»	діагностування	Сучасна молодь, спільна мова, власне «Я»
«Шкала совісті»	презентація	Совість та її значення в житті людини, сутність понять «совість», «совісність»

7 клас:

Назва виховного заходу	Форма проведення	Орієнтовний зміст
«Я – реальне»	телефон довіри	Справжнє моє обличчя, викорінення негативних якостей

«Людина в суспільстві»	проект	Потреба в самовдосконаленні, зустріч з мером міста
«Я – людина»	мікрофон	Я собою пишаюсь, герої нашої держави
«Скринька доброти»	операція	Чи кожна людина може творити добро? Милосердя до слабших та старших, прекрасне поруч
«Як не конфліктувати»	опитування	Сутність поняття «конфлікт», наслідки конфліктів, як уникнути конфліктів?
«Душі людської доброта»	творча подорож	Доброта ознака людяності, стан душі, щирість почуттів
«Про чесність і обман»	презентація	Чи завжди правда є спасінням? Виникнення брехні, кожна людина має світлі та темні сторони
«Талант та бездарність»	вікторина	Обдарованість, прояви таланту, виховання та талант, бездарними не народжуються
«Несімо істину й любов»	усний журнал	Почуй і зрозумій іншого, жити в мирі та злагоді
«Я у світі»	самопрезентація	Погляд у майбутнє, турбота один про одного, не бути байдужим

8 клас:

Назва виховного заходу	Форма проведення	Орієнтовний зміст
«Чи любиш ти себе?»	анкетування	Хороші та погані звички, лиш у любові та дружбі

		пізнаєш себе
«Яка людина заслуговує на повагу інших?»	відверта розмова	Видатні земляки, поважати – означає бути людиною
«Сходинки ввічливості»	пізнавальний практикум	Тлумачення поняття «ввічливість», прояви ввічливості, піраміда ввічливості
«Чи може людина бути щасливою?»	обмін думками	Щастя у кожного своє, я творець свого щастя, причини його проявів
«Конверт дружніх запитань»	колективна творча справа	Дружба як прояв людяності, дружбу за гроші не купити, щирість ознака впевненості
«Я творець свого щастя»	наукова рада	Щасливим бути просто, але треба вміти, щастя завжди поруч
«Карта мого життя»	самопрезентація	Життя – це дар, прожити життя не поле перейти
«Не тільки на небі є зорі»	свято талантів	Участь у конкурсі талантів
«Я можу створити прекрасне...»	година спілкування	Кожна людина часточка природи, оберігати та примножувати прекрасне, мої цінності
«Молодь. Віра. Мораль»	конгрес	Молоде покоління наша надія, віра у краще майбутнє

9 клас:

Назва виховного заходу	Форма проведення	Орієнтовний зміст
«Моральна чистота почуттів»	свято	Поняття «мораль» та «моральність», види мистецтва, моральні

		заповіді людини
«Від виховання до вихованості»	година спілкування	Сімейне виховання, ознаки вихованості
«Твоє майбутнє у твоїх руках»	просвітницька година	Моє майбутнє починається сьогодні, моя позиція, підліток і суспільство
«Як подолати конфлікт»	тренінг	Що є поштовхом до конфлікту? Як вирішити проблему без сварки
«Чарівні слова»	анкета думок	Людські чесноти, сила чарівних слів
«Про культуру почуттів»	усний журнал	Почуття повинні базуватися на чесності, щирості, почуття залежать від оточення
«Гуманістична мораль у громадському суспільстві»	урок – дослідження	Гуманістичні принципи, соціальне середовище
«Спробуй у калюжі побачити зорі»	тренінг	Людяність – надійна опора розвитку, хочу щоб мною пишалися
«Я є Я»	конкурс художньої самодіяльності	Мої таланти, конкурс художньої самодіяльності
«Намалюй свій портрет»	школа совісності	Самооцінка, прояви егоїзму

Основні дефініції

Виховання – процес педагогічної допомоги учневі у становленні його суб'єктивності, культурної ідентифікації, соціалізації, життєвого самовизначення.

Виховна система навчально-виховного закладу – цілісний організм, який виникає у процесі інтеграції основних компонентів виховання, що сприяє соціальному і професійному становленню особистості робітників, їхньої творчої індивідуальності.

Виховна технологія – це спосіб діяльності, взаємодія суб'єктів, комплекс засобів діяльності вихователя як суб'єкта виховного процесу, що спрямований на досягнення виховної мети та вдосконалення педагогічної діяльності.

Духовність – звернення людини до духовних цінностей.

Здоровий спосіб життя – процес формування у дітей усвідомлення шкоди наркотичного, токсичного, алкогольного отруєння організму, психіки, розвитку морально-етичної відрази до пияцтва, паління, вживання наркотиків.

Мета виховання – сукупність найбільш загальних способів і прийомів розв'язання виховних завдань.

Мотивація – процес спонукання себе та інших до діяльності з метою досягнення особистих цілей організації.

Особистість – індивід з усіма його навичками, темпераментом, рисами характеру, почуттями і спонуканнями.

Система превентивного виховання – керована діяльність, яка забезпечує теоретичну і практичну реалізацію заходів попереджального характеру, спрямованих на попередження розвитку різних форм асоціальної, аморальної поведінки.

Діяльність – специфічність людської активної, що спрямований на творче перетворення, вдосконалення дійсності та самого себе.

Самовиховання – свідомо діяльність людини, спрямована на розвиток у неї позитивних якостей особистості.

Метод – спосіб теоретичного дослідження або практичного здійснення будь-чого.

Мотив – внутрішнє спонукання до діяльності з метою задоволення потреб.

Індивідуальність – людина, яка характеризується своїми соціально значимими особливостями, відмінними від інших людей.

Світогляд – система поглядів на об'єктивний світ і місце в ньому людини, ставлення до навколишньої дійсності і самої себе.

Духовність – це цінності людського серця, спрямовані на зовнішній світ, це розуміння свого смислу життя.

Добро – одне з найзагальніших понять моральної свідомості і одна з найважливіших категорій етики.

Катарсис – це очищення етичне і естетичне, що оздоровлює душу і тіло, психіку, внутрішній світ особистості за допомогою мистецтва через естетичне переживання.

Мета виховання – формування морально – духовної життєво компетентної особистості, яка успішно само реалізується в соціумі як громадянин.

Толерантність – поблажливість, терпимість до чийось думок, поглядів.

Програма – продуманий план якої-небудь діяльності, роботи.

Список літератури

1. Бех І.Д. Особистісно-зорієнтоване виховання : науково-методичний посібник. – К. : ІЗМН, 1998.
2. Закон України «Про загальну середню освіту» // Інф. збірн. МО України. – 1999. – № 15
3. Державна національна програма «Освіта». Україна ХХІ століття. Київ, 1994.
4. Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти // Інф. збірн. МО України – 1996. – № 13.
5. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ ст. Київ, 2002.
6. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності (проект) // Інф. збірн. МО України. – 2000. – № 22.
7. Методична служба – школі. Інформаційно-методичні матеріали на допомогу працівникам освіти. Випуск 1 / Укладачі Ю.В.Буган, Г.Г.Свінних, В.І.Уруський. – Тернопіль : «Астон», 2003.
8. Рекомендації щодо порядку використання державної символіки в навчальних закладах України // Інф. збірн. МО України. – 2001. – № 5.
9. Про затвердження Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої Юосвіти // Інф. збірн. МО України. – 2000. – № 22.
10. Положення про туристсько-краєзнавчу експедицію «Краса і біль України». // Інф. збірн. МО України. – 1992. – № 23.
11. Положення про історико-географічну експедицію учнівської молоді «Сто чудес України» // Інф. збірн. МО України. – 1998. – № 14.
12. Кобзар Б.С. Громадськість і виховання. – К., 1973.
13. Кобзар Б.С., Харінко Н.Ф. Проблеми виховання в позашкільних закладах. – К., 1969.
14. Концепція позакласної виховної роботи в загальноосвітній школі. – К., 1991.
15. Концепція превентивного виховання дітей і молоді. Окреме видання.
16. Сім'я і родинне виховання (концепція). Окреме видання.

17. Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян» // Урядовий кур'єр. – 1999. – № 18.
18. Про підвищення ефективності роботи щодо профілактики наркоманії серед учнівської та студентської молоді // Інф. збірн. МО України. – 1999. – № 19.
19. Кацинська Л.Л. Педагогічне управління сучасним виховним процесом. Рівне, 2002.
20. Сорока Г.І. Сучасні виховні системи та технології. Харків, «Ранок», 2002.
21. Орієнтовний зміст виховання в національній школі : методичні рекомендації. Київ : ІЗМН, 1996.
22. Класний керівник у сучасній школі : методичний посібник / В.М.Оржеховська, О.І.Пилипенко та інш. - К. : ІЗМН, 1996.
23. Практична педагогіка виховання: Посібник з теорії та методики виховання / Упорядник Г.І.Іванюк; За ред. М.Ю.Красовицького. – Київ – Івано-Франківськ: Плай, 2000.
24. Рекомендації щодо планування роботи класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти. // Директор школи. – 2000. – № 3-4.